BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale

BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN DE VOORMALIGE PERSOONLIJKE WONING VAN ARCHITECT FRANÇOIS HEMELSOET GELEGEN PRINSES ELISABETHLAAN 22 IN SCHAARBEEK

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening, artikels 226 en 228;

Gelet op het besluit van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 12 maart 2020 houdende instelling van de procedure tot bescherming als monument van bepaalde delen van de voormalige persoonlijke woning van architect François Hemelsoet gelegen Prinses Elisabethlaan 22 in Schaarbeek;

Gelet op de kennisgeving van de instelling van de beschermingsprocedure aan het College van Burgemeester en Schepenen van de gemeente Schaarbeek op 21 april 2020 en aan de eigenaars van het goed op 21 april en 7 september 2020;

Gelet op het gunstig advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML), uitgebracht tijdens haar zitting van 2 december 2020;

Overwegende dat het college van Burgemeester en Schepenen van de gemeente Schaarbeek geen advies heeft uitgebracht binnen de termijn voor in artikel 224 van het BWRO;

Overwegende dat de eigenaars van het goed bemerkingen heeft meegedeeld binnen de termijn voor in artikel 224 van het BWRO;

Overwegende dat deze als volgt kunnen worden samengevat:

- De eigenaars verzetten zich niet langer tegen de bescherming van het trappenhuis aangezien er oplossingen mogelijk zijn om de privacy en veiligheid van de bovenste verdiepingen te

ARRÊTÉ DU GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT CERTAINES PARTIES DE L'ANCIENNE MAISON PERSONNELLE DE L'ARCHITECTE FRANÇOIS HEMELSOET SISE AVENUE PRINCESSE ELISABETH 22 À SCHAERBEEK

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu le Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire, les articles 226 et 228 ;

Vu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 12 mars 2020 entamant la procédure de classement comme monument de certaines parties de l'ancienne maison personnelle de l'architecte François Hemelsoet sise avenue Princesse Elisabeth 22 à Schaerbeek ;

Vu la notification de l'arrêté entamant la procédure de classement au Collège des Bourgmestre et Echevins de la commune de Schaerbeek le 21 avril 2020 et aux propriétaires du bien les 21 avril et 7 septembre 2020 ;

Vu l'avis favorable de la Commission Royale des Monuments et des Sites (CRMS), émis en séance du 02 décembre 2020 ;

Considérant que le Collège des Bourgmestre et Echevins de la commune de Schaerbeek n'a pas émis d'avis dans le délai prévu par l'article 224 du CoBAT ;

Considérant que les propriétaires du bien ont fait connaître leurs observations dans le délai prévu par l'article 224 du CoBAT ;

Considérant que celles-ci peuvent être résumées comme suit :

- Les propriétaires ne s'opposent plus au classement de la cage d'escaliers puisque il y des solutions possibles afin de garantir la privacité et la sécurité des étages supérieurs sans perturber l'architecture d'origine.

GOUVERNEMENT DE LA REGION BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING

garanderen, zonder de originele architectuur te verstoren.
- De eigenaars verzetten zich impliciet tegen de bescherming van het dak van het gebouw. Er is een uitbreiding, een erker en een terras, gepland aan de achterzijde van het gebouw op de derde verdieping, dit zonder impact op de voorzijde van het gebouw of het dak en met respect voor de originele architectuur. De installatie van zonnepanelen aan de achterzijde van het gebouw behoort eveneens tot de mogelijke interventies.

Overwegende dat de KCML in haar advies meedeelt dat dit bezwaar geen afbreuk doet aan de intrinsieke waarde van het goed en dat voor eventuele interventies het steeds mogelijk is hiertoe een unieke vergunning in te dienen;

Overwegende dat in het besluit tot instelling van de procedure tot bescherming opgenomen werd dat het dak deel uitmaakt van de erfgoedwaarde van het goed; het dak ligt in het verlengde van de gevel en is er intiem mee verbonden. Het is dan ook in de eerste plaats het voorste dakgedeelte dat deelneemt aan het zicht van het gebouw vanop de straatkant;

Overwegende dat in het voormelde besluit eveneens opgenomen werd dat werken die het comfort aan een gevrijwaard goed verhogen steeds mogelijk zijn, waarbij een evenwicht dient gezocht te worden tussen de beoogde werken en het vrijwaren van het erfgoed;

Gelet op het voorstel van de Staatssecretaris bevoegd voor Stedenbouw en Erfgoed, Europese en Internationale Betrekkingen, Buitenlandse Handel en Brandbestrijding en Dringende Medische Hulp;

Op voorstel van de Minister van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest belast met Monumenten en Landschappen,
Na beraadslaging,

Besluit:

Artikel 1. Worden beschermd als monument de voorgevel, met inbegrip van het torentje en zijn dak, het dak, de inkomhal-inrijpoort met inbegrip van de koetspoort aan de achtergevel, het trappenhuis en het interieur van de eerste verdieping met inbegrip van het raamwerk

- Les propriétaires s'opposent de façon implicite au classement de la toiture. Une intervention consistant en l'ajout d'une extension, d'un oriel et d'une terrasse, est prévue à l'arrière du bâtiment à hauteur du troisième étage, mais sans impact sur la façade avant et la toiture et dans le respect de l'architecture originelle ; l'installation de panneaux solaires à l'arrière du bâtiment est également une intervention possible.

Considérant que, dans son avis, la CRMS communique que cette observation ne remet pas en cause la valeur intrinsèque du bien et que pour des interventions éventuelles, il est toujours possible d'introduire une demande de permis unique ;

Considérant que l'arrêté ouvrant la procédure de classement précise que la toiture participe à l'intérêt patrimonial du bien ; le toit se situe dans le prolongement de la façade avant à laquelle il est intimement lié. C'est donc aussi avant tout la partie avant de la toiture qui participe à la vue du bien depuis la rue ;

Considérant que l'arrêté précité précise également que des travaux qui améliorent le confort d'un bien protégé sont possibles, pour autant que l'équilibre soit recherché entre les travaux visés et la conservation du patrimoine ;

Vu la proposition du Secrétaire d'Etat chargé de l'Urbanisme et du Patrimoine, des Relations européennes et internationales, du Commerce extérieur et de la Lutte contre l'Incendie et l'Aide médicale urgente ;

Sur la proposition du Ministre de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Monuments et Sites,

Après délibération,

Arrête :

Article 1er. Sont classés comme monument la façade avant, y compris la tourelle et son toit, la toiture, le hall d'entrée-passage cocher, en ce compris la porte cochère en façade arrière, la cage d'escalier et l'intérieur du premier étage, y compris les menuiseries de la façade arrière de

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE CHANCELLERIE KANSELARIJ BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING

aan de achtergevel van de voormalige persoonlijke woning van architect François Hemelsoet gelegen Prinses Elisabethlaan 22 in Schaarbeek, wegens hun historische en esthetische waarde zoals nader bepaald in bijlage I dat integrerend deel uitmaakt van dit besluit.
Het goed is gekend ten kadaster van Schaarbeek, afdeling 1, sectie E, perceel nr. 117A3.

De afbakening van het monument wordt aangegeven op de plannen in bijlage II bij dit besluit.

Art. 2. De vrijwaringszone met betrekking tot het monument dat in artikel 1 wordt beschreven, omvat het geheel van percelen en wegen, evenals de delen van percelen en wegen opgenomen in de perimeter die op het plan in bijlage II bij dit besluit worden afgebakend.

Art. 3. De Minister bevoegd voor Monumenten en Landschappen, wordt belast met de uitvoering van dit besluit..

Brussel, 5 februari 2021

Voor de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering , bevoegd voor Territoriale Ontwikkeling en Stadsvernieuwing, Toerisme, de Promotie van het imago van Brussel en Biculturele Zaken van Gewestelijk belang,

Rudi VERVOORT

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor Financiën, Begroting, Openbaar Ambt, de Promotie van Meertaligheid en van het Imago van Brussel,

Sven GATZ

l'ancienne maison personnelle de l'architecte François Hemelsoet sise avenue Princesse Elisabeth 22 à Schaebeek, en raison de leur valeur historique et esthétique définie plus précisément à l'annexe I faisant partie intégrante du présent arrêté.

Le bien est connu au cadastre de Schaerbeek, 1ere division, section E, parcelle n° 117A3.

La délimitation du monument est reprise sur les plans figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 2. La zone de protection relative au monument décrit dans l'article 1er comprend l'ensemble des parcelles et des voiries ainsi que les parties de parcelles et de voiries reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté

Art. 3. Le Ministre qui a les Monuments et Sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, 5 février 2021

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé du Développement territorial et de la Rénovation urbaine, du Tourisme, de la Promotion de l'Image de Bruxelles et du Biculturel d'Intérêt régional,

Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Finances, du Budget, de la Fonction publique, de la Promotion du Multilinguisme et de l'Image de Bruxelles,

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
16 -02- 2021
Chancellerie - Kanselarij
Hamid MHAOUCHI

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT CERTAINES PARTIES DE L'ANCIENNE MAISON PERSONNELLE DE L'ARCHITECTE FRANÇOIS HEMELSOET SISE AVENUE PRINCESSE ELISABETH 22 À SCHAERBEEK

Référence cadastrale : Schaerbeek, 1ere division, section E, parcelle n° 117A3

Description sommaire :

Le bien situé avenue Princesse Elisabeth 22 à Schaerbeek se compose d'une maison à front de rue et d'une dépendance en intérieur d'ilot séparés par un jardin. Le bâtiment en intérieur d'îlot est un hangar rehaussé d'un niveau en 1907 puis modifié en 1913, 1926 et 2000. Ce bâtiment et le jardin ne font pas partie de la proposition de classement.

La maison à front de rue a été érigée d'après un projet de l'architecte Frans Hemelsoet et est signée au rez-de-chaussée "FRS HEMELSOET / ARCH." et datée au deuxième étage "ANNO / 1902". Il s'agissait de la maison personnelle et du bureau de l'architecte.

Extérieur
Le bâtiment se compose de trois travées et de trois niveaux sous toiture mansardée et est doté d'un parement en pierre bleue au rez-de-chaussée et en pierre blanche rehaussée de pierre bleue aux étages.

La travée d'entrée à gauche comporte une porte cochère en fer forgé vitrée (précédemment dotée d'un vitrail) dotée de poignées remarquables en forme de lézards. La porte cochère est surmontée d'une fenêtre à croisée à colonne et d'une logette en menuiserie de plan polygonal sur culot, formant une tourelle de deux niveaux, anciennement à flèche. La travée étroite située au milieu est en ressaut et comporte au troisième niveau un cartouche mentionnant l'année de construction. La travée droite plus large comporte au rez-de-chaussée une grande fenêtre divisée en trois parties par deux colonnes à base saillante. Elle est surmontée d'une logette à double croisée, surplombée par une terrasse à dés et grille en fer forgé. La porte-fenêtre qui donne accès à la terrasse comporte deux fines colonnettes métalliques. Le pignon est doté d'une terrasse plus petite avec un garde-corps en fer forgé et est surplombé par un édicule à fronton cintré et d'un amortissement en obélisque.

Les châssis à baies garnies de vitraux colorés aux premier et deuxième étages et dans la tour sont conservés, ainsi que les garde-corps en fer forgé et la corniche. En 1933, le rez-de-chaussée a été transformé en commerce par l'architecte Armand Frastré. La fenêtre dans la deuxième travée a été transformée en porte, aujourd'hui retransformée en fenêtre. A cette époque, la porte vitrée au rez-de-chaussée était garnie de vitraux.

Intérieur
Au rez-de-chaussée se trouve un passage cocher - un hall d'entrée qui mène, par le biais d'une porte cochère, à l'intérieur d'îlot. A droite se trouvait à l'origine le bureau de l'architecte Hemelsoet, à présent réaménagé. Cette pièce fait actuellement partie de l'appartement du premier étage. Plus au moins au milieu du hall se trouve l'escalier qui mène aux étages qui comptent actuellement trois appartements.
Les pièces de vie aux étages se situent sur toute la largeur des façades avant et arrière et sont séparées au centre par la cage d'escalier et une pièce plus étroite.

Les finitions et la décoration du bâtiment sont de qualité remarquable. Le hall d'entrée est visuellement divisé en trois parties, chacune délimitée par un cadre dentelé et des poutres qui les séparent et se poursuivent visuellement en pilastres le long des murs. La partie centrale est à nouveau subdivisée en trois plafonds de ce type. Ce qui est remarquable dans cette partie, c'est l'escalier situé à gauche et doté d'une rampe rivetée en métal avec un motif en coup de fouet Art nouveau. A partir du premier palier, l'escalier présente un vide central et longe les murs. La cage d'escaliers est éclairée au moyen de grands vitraux Art nouveau avec des motifs floraux. A partir du premier étage, la rampe prend une forme classique en bois avec des balustres. Au premier étage se trouve un lambris en stuc. A partir du deuxième étage, la cage d'escaliers n'est plus décorée, et les portes en bois qui donnent dessus sont également bien plus sobres.

Au premier étage, l'intérieur des différentes pièces proposées à protéger est doté d'une profusion de décorations. Les deux pièces qui donnent à front de rue (salons) sont de style néo-Renaissance flamande d'une couleur sombre caractéristique et séparées par une arcade en bois sculptée et travaillée. Elles sont dotées de lambris, de manteaux de cheminée, de portes à décors et de plafonds à poutres en bois, les espaces entre les poutres étant peints. L'espace au centre de la maison, qui donne sur la véranda, est de style néo-Louis XVI et bien plus clair, contrastant avec les salons à front de rue. Cet espace est doté de

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

lambris, de médaillons, de portes sculptées, d'un manteau de cheminée en marbre à colonnes et d'un plafond peint. Il y a une abondance de décorations y compris des guirlandes de fleurs. A l'arrière se trouve une véranda de plan semi-circulaire avec les fenêtres d'origine, à côté il y a la cuisine actuelle (ancien office), également garnie des menuiseries d'origine.

Les différents espaces aux étages supérieurs sont plus sobres et non décorés. Ils ne font pas partie des parties proposées au classement.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 206, 1° du Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire :

Intérêt historique et esthétique:

Avec l'avenue Maréchal Foch, l'avenue Princesse Élisabeth constitue le prolongement de la rue Royale Sainte-Marie. La prolongation de cette dernière, de la place Lehon à la gare de Schaerbeek, a été ratifiée par l'arrêté royal du 17/11/1875. L'avenue reçoit son nom actuel en 1900, en l'honneur de la future reine des Belges. Quelques habitations y apparaissent dans les deux dernières décennies du XIXe siècle, toutefois l'avenue fut bâtie pour sa plus grande part entre le début du XXe siècle et la Première Guerre mondiale. La maison personnelle de l'architecte François Hemelsoet datant de 1902 fait partie de cette phase importante pour le bâti de l'avenue et le début de l'urbanisation de cette partie de Schaerbeek.

François Hemelsoet (Schaerbeek 1875 - Woluwe-Saint-Pierre 1947) a étudié pendant une courte période à l'Académie de Bruxelles et a appris le métier par un stage vraisemblablement long chez l'architecte Henri Jacobs. A partir de 1902, il travaille comme architecte indépendant et débute immédiatement par le projet et la construction de sa propre maison. A partir de ce moment, il concevra encore de nombreux bâtiments, principalement des maisons bourgeoises et presque exclusivement à Schaerbeek. Ceux-ci déterminent l'image de différentes voiries, comme le boulevard Lambermont, l'avenue Louis Bertrand, l'avenue Demolder et l'avenue Princesse Elisabeth. Dans cette dernière, outre sa propre maison, il en a dessiné 13 autres (n° 1-3, 11-15, 16 et 18, 71 et 73, 86 et 88, 104, 158 et 165). Au cours de l'entre-deux-guerres, il continue son activité d'architecte, mais fait faillite dans les années 20. En 1925, il quitte Schaerbeek pour s'installer à Woluwe-Saint-Pierre.

Les différents bâtiments qu'il a érigés avant la Première Guerre mondiale ont été réalisés dans des styles différents et avec des influences différentes. Par exemple, il a conçu des maisons bourgeoises et de rapport dans tous les styles courants du tournant du siècle (entre le XIXe et le XXe), tels que le style éclectique et Art Nouveau, le style néo-Renaissance flamande, le Néo-Baroque et Beaux-Arts et/ou leurs influences.
Ces diverses possibilités et la grande adaptabilité de l'architecte expliquent indubitablement son succès auprès de la bourgeoisie qui faisait construire des nouveaux bâtiments le long de ces nouvelles artères.

François Hemelsoet est un des représentants de la deuxième vague des architectes Art nouveau, qui au début du XXe siècle ne concevaient plus de bâtiments uniquement en Art nouveau, mais prenaient des éléments de ce style dans des bâtiments qui, par leur style, font plutôt référence au passé.

Sa propre maison répond tout à fait aux caractéristiques qu'il a appliquées dans ses projets ultérieurs. Sa maison comporte pour ce qui est de la façade avant des éléments Art nouveau comme les garde-corps en fer forgé et la porte d'entrée qui était garnie à l'origine avec un vitrail représentant des iris, les colonnes en fonte au deuxième étage. Pour le reste, la façade a des caractéristiques du style néo-Renaissance flamande. A l'intérieur, la cage d'escaliers comporte des éléments Art nouveau (fenêtre, rampe) et des espaces de vie en style néo-Renaissance flamande et néo-Louis XV.

La maison située avenue Princesse Elisabeth 22 contribua sans aucun doute à la carrière réussie de l'architecte. Il ne s'agissait en effet pas uniquement de sa propre maison, mais également de son bureau où il recevait ses clients. Il est donc clair que le bâtiment avait une fonction représentative et publicitaire. Pour sa première et propre maison, il a indéniablement porté une attention particulière à la fois à la conception du bâtiment et à l'utilisation des matériaux. Des produits de haute qualité ont été utilisés, tant à l'intérieur qu'à l'extérieur, comme la pierre blanche et bleue, les pièces forgées et les vitraux. A l'intérieur, la décoration est également de haute qualité avec des parquets aux motifs variés, des stucs et des boiseries sculptées. Il est clair qu'il voulait montrer le meilleur de ses capacités en tant que jeune architecte, apparemment ambitieux.
Plusieurs de ses bâtiments ont fait l'objet d'une publication dans la revue *Vers L'art* (Bulletin mensuel, Bruxelles 1906-1914), notamment sa maison personnelle déjà illustrée en 1907 par des photographies de la façade et de l'intérieur. La publication dans cette revue a indubitablement aussi contribué à la renommée de François Hemelsoet.

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING

Une grande partie du bâtiment est dans son état d'origine, bien qu'un certain nombre d'éléments (flèche, vitraux, etc.) aient disparu et que le bâtiment ait été adapté à la division en appartements, ce qui a été clairement fait dans le respect du patrimoine. La comparaison des photos parues dans *Vers l'Art* montre également que des changements ont été apportés à la décoration intérieure. Les manteaux de cheminée et les oreillettes ont été changés aussi bien dans le salon à front de rue que dans la pièce du milieu. Toutefois, cela ne diminue en rien la qualité de ces espaces.

Bibliographie :
Trois architectes Schaerbeekois. Maîtres de l'Art nouveau. Frans Hemelsoet, Henri Jacobs, Gustave Strauven, Schaarbeek, 1993.
Académie en l'Art Nouveau. 50 artistes autour de Victor Horta. Académie des Beaux-Arts Bruxelles, Brussel 1996, vol. 1.
J. Patriarche, François Hemelsoet et la diffusion du vocabulaire Art Nouveau. Thèse ULB, Bruxelles, 1996, 2 vol.
A. Van Loo (o.l.v.), Repertorium van de architectuur in België van 1830 tot heden, Antwerpen, 2003, p. 342, p. 593.
http://www.irismonument.be/fr.Schaerbeek.Avenue_Princesse_Elisabeth.22.html
http://www.irismonument.be/fr.Schaerbeek.Avenue_Princesse_Elisabeth.html

Vu pour être annexé à l'arrêté du 5 février 2021,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé du Développement territorial et de la Rénovation urbaine, du Tourisme, de la Promotion de l'Image de Bruxelles et du Biculturel d'Intérêt régional

Rudi Vervoort

Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Finances, du Budget, de la Fonction publique, de la Promotion, du Multilinguisme et de l'Image de Bruxelles,

Sven GATZ

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
16 -02- 2021
Chancellerie - Kanselarij
Hamid MHAOUCHI

GOUVERNEMENT DE LA REGION BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING

BIJLAGE I BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN DE VOORMALIGE PERSOONLIJKE WONING VAN ARCHITECT FRANÇOIS HEMELSOET GELEGEN PRINSES ELISABETHLAAN 22 IN SCHAARBEEK

Kadastrale gegevens: Schaarbeek, afdeling 1, sectie E, perceel nr. 117A3

Beknopte beschrijving:
Het goed aan de Prinses Elisabethlaan 22 in Schaarbeek bestaat uit een woning aan de straatkant en een bijgebouw in het binnenhuizenblok van elkaar gescheiden door een tuin. Het gebouw in het binnenhuizenblok is een hangar uitgebreid met een bouwlaag in 1907 en gewijzigd in 1913, 1926 en 2000. Dit gebouw en de tuin maken geen deel uit van het voorstel tot bescherming.

De woning aan de straatkant werd opgetrokken naar een ontwerp van architect Frans Hemelsoet en is gesigneerd op de benedenverdieping "FRS HEMELSOET / ARCH." en gedateerd op de tweede verdieping "ANNO / 1902". Deze was de persoonlijke woning en het bureau van de architect.

Exterieur
Het gebouw bestaat uit drie traveeën en drie bouwlagen onder een zadeldak en is voorzien van een parement in blauwsteen voor de eerste bouwlaag en witsteen gecombineerd met blauwsteen voor de verdiepingen.

De toegangstravee aan de linkerzijde bevat een beglaasde (voorheen met glas-in-loodraam) smeedijzeren koetspoort met opmerkelijke klinken in de vorm van hagedissen. Daarboven bevinden zich opeenvolgend een kruisraam met een zuil en een veelhoekige houten erker van twee bouwlagen op een druiper die eindigt in een torentje, vroeger met een spits, boven de kroonlijst. De smalle middentravee is in risaliet en bevat op de derde bouwlaag een cartouche met het jaartal van de constructie. De brede rechtertravee bevat op het gelijkvloers een grote vensteropening in drie gedeeld door twee zuilen op een uitspringende voet. Daarboven bevindt zich een boogvormige erker met dubbel kruisraam. Deze wordt bekroond door een balkon met postamenten en smeedijzeren traliewerk. De glasdeur die toegang verleent tot het balkon bevat twee metalen zuiltjes. De geveltop is voorzien van een kleiner balkon met smeedijzeren leuning en wordt bekroond door een aedicula met fronton en een obeliskvormig topstuk.

De ramen met roedenverdelingen en gekleurd glas op de eerste en tweede verdieping en in de toren bleven bewaard, net als de smeedijzeren borstweringen en de kroonlijst. In 1933 werd het gelijkvloers gewijzigd in een handelszaak door architect Armand Frastré. Het raam in de middentravee werd in een deur gewijzigd, dit werd ondertussen weer ongedaan gemaakt. Het raamwerk op het gelijkvloers werd op dat moment ook van glas-in-lood voorzien.

Interieur
Het gelijkvloers heeft een ruime koetsdoorgang - inkomhal die leidt, via een merkwaardige koetspoort, naar het binnenhuizenblok. Aan de rechterkant bevindt zich het, nu aangepaste, voormalige bureau van architect Hemelsoet. Dit gedeelte maakt momenteel deel uit van het appartement op de eerste verdieping. Min of meer centraal in de hal bevindt zich de trap die naar de verdiepingen leidt met de, nu drie appartementen.
De leefruimten op de verdiepingen bevinden zich over de hele breedte aan de voor en achterzijde van het gebouw van elkaar gescheiden door een smallere ruimte naast de gemeenschappelijke trap.

De afwerking en decoratie van het gebouw is opmerkelijk kwalitatief. De toegangshal is visueel in drie gedeeld met telkens een groot plafond afgebakend door een getande lijst en balken die ze van elkaar scheiden, deze lopen visueel door in pilasters langs de muren. Het centrale gedeelte heeft opnieuw een onderverdeling in drie dergelijke plafonds. Opmerkelijk in dit gedeelte is de trap aan de rechterkant met een metalen geklonken trapleuning met een art nouveau zweepslagmotief. Vanaf de eerste overloop heeft de trap een centrale vide, de trap loopt langs de muren. Het trappenhuis wordt verlicht door grote glas-in-loodramen in art nouveau met floraal motief. Vanaf de eerste verdieping verandert de trapleuning in een meer klassieke vorm in hout met balusters. Op de eerste verdieping bevindt zich een lambrisering in stucwerk. Vanaf de tweede verdieping is het trappenhuis niet meer voorzien van decoratie, ook de houten deuren die erop uitgeven zijn veel soberder uitgewerkt.

Het interieur van de verschillende ter bescherming voorgestelde woonruimten op de eerste verdieping, is voorzien van een overdaad aan decoratie. De twee die uitgeven aan de straatkant (salons) zijn in een neo-Vlaamse renaissancestijl met een kenmerkende donkere kleur. Ze worden van elkaar gescheiden door een gesculpteerde, opgewerkte houten arcade. Ze zijn voorzien van lambriseringen, schoorsteenmantels, deuren met gedecoreerd topstuk en plafonds met houten balken waarbij de ruimten hiertussen beschilderd zijn. De ruimte in het midden van de woning, die uitgeeft op de veranda is uitgewerkt in een neo-Lodewijk XVI-stijl en

GOUVERNEMENT BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING

is veel lichter, wat een groot contrast geeft met de salons aan de straatkant. Deze ruimte is voorzien van lambriseringen, medaillons, gesculpteerde deuren, een marmeren schoorsteenmantel met zuilen en een beschilderd plafond. Er is een overvloed aan decoratie met onder meer bloemenguirlandes, Achteraan bevindt zich een afgeronde veranda met de nog oorspronkelijk vensters, daarnaast bevindt zich de huidige keuken (voormalige office), eveneens voorzien van het oorspronkelijke schrijnwerk.

De verschillende ruimten op de daarboven gelegen verdiepingen zijn veel soberder en niet voorzien van decoratie, ze maken geen deel uit van de ter bescherming voorgestelde delen.

Waarde van het goed volgens de criteria die worden bepaald in artikel 206, 1° van het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening:

Historische en esthetische waarde:

De Prinses Elisabethlaan vormt samen met de Maarschalk Fochlaan het verlengde van de Koninklijke Sint-Mariastraat. De verlenging van deze straat werd bekrachtigd door het Koninklijk Besluit van 17-11-1875 en loopt van het Lehonplein tot aan het station van Schaarbeek aan het Prinses Elisabethlaan. De naam van de straat werd gegeven in 1900 ter ere van de toekomstige koningin der Belgen. Enkel gebouwen werden aan de laan opgetrokken in de laatste twee decennia van de 19de eeuw, de laan werd echter hoofdzakelijk bebouwd in de periode tussen het begin van de 20ste eeuw en de Eerste Wereldoorlog. De eigen woning van architect François Hemelsoet uit 1902 maakt deel uit van deze belangrijke fase voor de bebouwing van de laan en het begin van de verstedelijking van dit gedeelte van Schaarbeek.

François Hemelsoet (Schaarbeek 1875 - Sint-Pieters-Woluwe 1947) studeerde korte tijd aan de Academie van Brussel en leerde het vak voornamelijk via een vermoedelijk langdurige stage bij architect Henri Jacobs. Vanaf 1902 werkt hij als zelfstandig architect en debuteert meteen met het ontwerp en de constructie van zijn eigen woning. Vanaf dat moment zal hij nog veel gebouwen, voornamelijk burgerwoningen en bijna uitsluitend in Schaarbeek ontwerpen. Zijn gebouwen zijn beeldbepalend voor de verschillende lanen zoals de Lambermont-, Louis Bertrand-, Demolder- en Prinses Elisabethlaan. In deze laatste ontwierp hij naast zijn eigen woning nog 13 andere (nrs.1-3, 11-15, 16 en 18, 71 en 73, 86 en 88, 104, 165 en 158). Tijdens het interbellum is hij nog werkzaam als architect, maar zal in de jaren 1920 bankroet gaan. In 1925 verlaat hij Schaarbeek en gaat in Sint-Pieters-Woluwe wonen.

De verschillende gebouwen die hij voor de Eerste Wereldoorlog optrok zijn uitgevoerd in verschillende stijlen en met uiteenlopende invloeden. Zo ontwierp hij burger- en opbrengstwoningen in alle gangbare stijlen uit de eeuwwisseling tussen de 19de en 20ste eeuw zoals de eclectische stijl en art-nouveau-, neo-Vlaamse renaissance-, neobarokke en Beaux-artsstijl en/of invloeden.
Deze variatie in mogelijkheden en de grote aanpasbaarheid van de architect verklaart ongetwijfeld, het succes dat hij kende bij de bourgeoisie die nieuwe gebouw aan de nieuwe lanen liet optrekken.

François Hemelsoet is een van de vertegenwoordigers van de tweede golf van art-nouveau-architecten, die in het begin van de twintigste eeuw geen gebouwen in zuivere art nouveaustijl meer ontwerpen, maar elementen van deze stijl overnemen in gebouwen die eerder door hun stijl verwijzen naar het verleden.

Zijn eigen woning beantwoordt volledig aan de karakteristieken die hij ook in zijn latere gebouwen zal toepassen. Zijn woning bevat voor wat betreft de voorgevel elementen in art nouveau zoals de smeedijzeren borstweringen en de toegangsdeur die oorspronkelijk voorzien was van een glas-in-loodraam met irissen, de gietijzeren kolommen op de tweede verdieping. Voor het overige heeft de gevel kenmerken van de neo-Vlaamse renaissancestijl . In het interieur bevat het trappenhuis art-nouveau-elementen (glasramen, trapleuning) en leefruimten in neo-Vlaamse renaissance- en Lodewijk XV-stijl.

De woning aan de Prinses Elisabethlaan 22 zal ongetwijfeld bijgedragen hebben tot de succesvolle carrière van de architect. Het was immers niet alleen zijn eigen woning, maar het bevatte ook zijn bureau waar hij zijn klanten ontving. Het is dan ook duidelijk dat het gebouw een representatieve en publicitaire functie had. Voor zijn eigen en eerste woning heeft hij onmiskenbaar bijzondere aandacht besteed aan zowel de uitwerking van het gebouw als het materiaalgebruik. Zowel intern als extern werden hoogstaande producten gebruikt zoals wit-en blauwsteen, smeedwerk en glas-in-lood dat hij ook voor het interieur gebruikte. In het interieur is de kwaliteit van de decoratie eveneens hoogstaand met parketten met verschillende motieven, stucwerk en gesculpteerd houtwerk. Het is duidelijk dat hij het beste van zijn kunnen wilde tonen als aankomend architect en blijkbaar ambitieus architect.
Verschillende van zijn gebouwen werden gepubliceerd in het tijdschrift Vers L'art (maandblad, Brussel 1906-1914) wat onder meer het geval was voor zijn persoonlijke woning die reeds geïllustreerd werd in 1907. Het

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE - BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

zowel foto's van de gevel als het interieur. De publicatie in dit tijdschrift heeft ongetwijfeld eveneens bijgedragen tot de bekendheid van François Hemelsoet.

Het gebouw is in een in grote mate authentieke staat, hoewel een aantal elementen (torenspits, glas-in-loodramen,..) verdwenen zijn en het gebouw aangepast werd aan de verdeling in appartementen dat duidelijk met respect voor het erfgoed gerealiseerd werd. De vergelijking van de foto's opgenomen in Vers l'Art toont ook dat er wijzigingen werden aangebracht aan de interieurdecoratie. De schoorsteenmantels en boezems werden zowel in het salon aan de straatkant als in de ruimte in het midden gewijzigd. Dit doet echter in geen enkele mate afbreuk aan de kwaliteit van deze ruimten.

Bibliografie:
Trois architectes Schaerbeekois. Maîtres de l'Art nouveau. Frans Hemelsoet, Henri Jacobs, Gustave Strauven, Schaarbeek, 1993.
Academie en l'Art Nouveau. 50 artistes autour de Victor Horta. Académie des Beaux-Arts Bruxellesl, Brussel 1996, vol. 1.
J. Patriarche, François Hemelsoet et la diffusion du vocabulaire Art Nouveau. Scriptie ULB, Brussel, 1996, 2 vol.
A. Van Loo (o.l.v.), Repertorium van de architectuur in België van 1830 tot heden, Antwerpen, 2003, p. 342, p. 593.
http://www.irismonument.be/nl.Schaarbeek.Prinses_Elisabethlaan.22.html
http://www.irismonument.be/nl.Schaarbeek.Prinses_Elisabethlaan.html

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 5 februari 2021

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor Territoriale Ontwikkeling en Stadsvernieuwing, Toerisme, de Promotie van het imago van Brussel en Biculturele Zaken van gewestelijk belang

Rudi VERVOORT

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor Financiën, Begroting, Openbaar Ambt, de Promotie van Meertaligheid en van het Imago van Brussel

Sven Gatz

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
16 -02- 2021
Chancellerie - Kanselarij
Hamid MHAOUCHI

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN BEPAALDE DELEN VAN DE VOORMALIGE PERSOONLIJKE WONING VAN ARCHITECT FRANÇOIS HEMELSOET GELEGEN PRINSES ELISABETHLAAN 22 IN SCHAARBEEK

ANNEXE II A L' ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT CERTAINES PARTIES DE L'ANCIENNE MAISON PERSONELLE DE L'ARCHITECTE FRANÇOIS HEMELSOET SISE AVENUE ELISABETH 22 A SCHAERBEEK

AFBAKENING VAN HET GOED EN DE VRIJWARINGSZONE

DELIMITATION DU BIEN ET DE LA ZONE DE PROTECTION

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 05 februari 2021

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor Territoriale Ontwikkeling en Stadsvernieuwing, Toerisme, de Promotie van het imago van Brussel en Biculturele Zaken van gewestelijk belang

Vu pour être annexé à l'arrêté du 5 fevrier 2021

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé du Développement territorial et de la Rénovation urbaine, du Tourisme, de la Promotion de l'Image de Bruxelles et du Biculturel d'Intérêt régional

Rudi VERVOORT

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor Financiën, Begroting, Openbaar Ambt, de Promotie van Meertaligheid en van het Imago van Brussel

Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Finances, du Budget, de la Fonction publique, de la Promotion du Multilinguisme et de l'Image de Bruxelles

Sven GATZ

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
16 -02- 2021
Chancellerie - Kanselarij
Hamid MHAGUOUNI

CHANCELLERIE
KANSELARIJ
GOUVERNEMENT DE LA REGION BRUXELLES-CAPITALE
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING